

COLOFON

Bestuur
Voorzitter
Peter Jongma
Secretaris
Thomas Peter Klostermann
Penningmeester
Coen Loef
Vice-Voorzitter Politiek
Frank Kuipers
Vice-Voorzitter Organisatie
Willem Bos
Algemeen bestuurslid
promotie & ledenwerving
Janneke Aelen

E-mail:
bestuur@jovdutrecht.nl

Website:
www.jovdutrecht.nl

Hoofdredactie Consciëntia:
R.S. Willems

Omslagfoto:
R S Willems

Jaargang 33, nummer 1
De Consciëntia is een uitgave van de
JOVD Utrecht e.o., afdeling van de
landelijke JOVD, www.jovd.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit
deze uitgave mag worden verveel-
voudigd, opgeslagen in een automa-
tisch gegevensbestand of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige
wijze, hetzij elektronisch, mecha-
nisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voor-
afgaande schriftelijke toestemming
van het bestuur JOVD Utrecht e.o.
of de hoofdredacteur.

INHOUD

Van de voorziter Peter Jongma	3
Afgelopen activiteiten De redactie	4
Jarige Leden	5
Afgelopen activiteiten De redactie	4
De Judeo-Christelijke Samenleving II Peter Jongma	6
John Stuart Mill en de Kredietcrisis Coen Loef	7
Publiek en Privaat Ralf S Willems	8
Tweede keer TBS Willem Bos	9
Is de overheid nu één of nul? Tim in 't Veld	10
Quota en het "old fags network" Hans Weekdier	12

jong en liberaal in de Domstad!

REDACTIE

Waarde liberalen,

Het heeft even geduurd, maar Consciëntia verschijnt weer. Mede door het kleine aantal ingezonden kopij en vanwege mijn eigen drukte de afgelopen tijd is zij enige tijd niet verschenen, mea culpa.

Al met al is deze editie geen dikke geworden, maar met twaalf pagina's vol leesplezier verschijnt deze editie nog wel op de drempel van het nieuwe bestuursjaar.

Tevens is dit de laatste keer dat u hier een inleiding van mijn hand aan zult treffen. Zoals u allen inmiddels wel zult weten doe ik komende maand een gooi naar het hoofdredacteurschap van Driemaster, wat in het geval van verkiezing zou betekenen dat ik mijn functie als hoofdredacteur van Consciëntia neerleg.

De opvolging staat op dit moment nog niet vast, maar ik heb er alle vertrouwen in dat deze de komende maand geregeld zal worden en dat Consciëntia het komende jaar weer geregeld zal verschijnen. Met alle gebruikelijke inhoud en verdieping die u gewend bent. Leest u liever een glossy, dan verwijs ik u graag door naar de lokale sigarenboer.

Met pijn in het hart neem ik nu afscheid, maar drie jaar hoofdredactie waren mooie tijden en het is tijd voor iets nieuws. Tot ziens in Driemaster!

Ik wens u veel leesplezier!

Met liberale groet,

Ralf Willems,
Hoofdredacteur

Café De Stadsgenoot

De gezelligste huiskamer van Utrecht!

*Kom eens een
spelletje spelen
en / of
een drankje
doen!*

*En ervaar zelf
de gezelligheid!*

*De Stadsgenoot
?*

Openingstijden:

Zo, ma, di, wo: 15.00 - 02.00 uur

Do, vr, za: 15.00 - 03.00 uur

Breedstraat 8 • Utrecht • 030-2232629 • www.stadsgenoot.nl

Van de voorzitter

Peter Jongma

Waarde liberalen,

Er staat onze afdeling weer een spannende en interessante tijd te wachten. Met inspirerende activiteiten, boeiende sprekers en gezellige borrels. Echter moeten we niet vergeten dat wij een liberale politieke jongerenorganisatie zijn, want naast gezelligheid, gaan we ook voor de inhoud en natuurlijk voor het afschaffen van de Staat zorgen. Wanneer dit echter niet lukt, gaan we natuurlijk tenminste voor het afschaffen van ideologieën. Een mogelijkheid hiertoe is natuurlijk het uitvaardigen van een wet. In het verleden is dit geprobeerd in het Duitse Rijk: de socialistenwet was een wet die van 1878 tot 1890 van kracht was en deze wet verbood bijeenkomsten en schriftelijke uitingen van de Sozialistische Arbeiterpartei. Initiatiefnemer was rijkskanselier Otto von Bismarck, die de revolutionaire SAP al eerder als staatsvijand had aangemerkt. Hoewel een dergelijk idee niet echt liberaal is, kan het wel een oplossing bieden voor het gevaar dat socialisme met zich meebrengt: de feitelijke ontkenning van welvaart, omdat verdiensten en risico's niet aan productiviteit gekoppeld worden. Productiviteit is ten slotte de definitie van welvaart (Porter, M.E. (2001) Competitiveness findings on the Netherlands). Maar goed, we maken er in ieder geval een mooi jaar van, en ik hoop iedereen vaak op activiteiten – en ook daarbuiten uiteraard – te zien.

Peter Jongma
Voorzitter JOVD Utrecht en omstreken

Komende activiteiten

Maandelijks borrel

3 november, 20.00
De Stadsgenoot

Vorbereidende Afdelingsvergadering (VAV) tevens bestuurswissel

9 november, 20.00
The Florin, Nobelstraat 2-4

Avond over Politieke Economie

23 september, 20.30
The Florin, Nobelstraat 2-4

Afgelopen activiteiten

De redactie

Auke Leen, dinsdag 6 mei

Een lezing over Hayeks “De weg naar slavernij” door Auke Leen, econoom en als zodanig verbonden aan de Universiteit Leiden. Hij ging in op het werk van Hayek en de houding van de overheid ten opzichte van de financiële crisis. Een drukbezochte en leerzame avond, die zoals gebruikelijk afgesloten werd met een borrel bij Wilfred.

Paul de Krom, dinsdag 12 mei

Integratie is in deze tijd een belangrijk onderwerp. Daarom kwam Tweede Kamerlid Paul de Krom een lezing geven over zijn mening over integratie en immigratie en hoe wij er als liberalen in zouden moeten staan.

Europacongres, 23 en 24 mei

In het kader van de Europese Verkiezingen op 1 juni 2009 organiseerde de JOVD een congres met het thema Europa in Veldhoven. Verscheidene onderwerpen, als landbouw, economie, defensie en de toekomst van europa kwamen aan bod. Met sprekers als staatssecretaris Frans Timmermans, lijsttrekker van de Europese lijst van de VVD Hans van Baalen, Tweede Kamerlid Han ten Broeke en Derk-Jan Eppink van Lijst Dedecker werd het een interessant congres. Daarnaast hebben we met verve onze moties kunnen verdedigen. 's Avonds kwamen Toine Manders en Ferdi de Lange spreken over Europa, werd een quiz over Europa georganiseerd door Johan Vlemmix die de lachers wel op zijn hand kreeg. Daarna kon het feest losbarsten en velen van ons hebben daar prettige herinneringen aan.

Cursus Politieke Economie, dinsdag 9 juni

Met het oog op de recessie werd onze kennis over politieke economie bijgespijkt. Hoewel de avond wat rustig bezocht was, konden we diep op het onderwerp ingaan. Geert Jansen, oud-hoofdredacteur van Driemaster, verzorgde de avond.

Iran Lezing, dinsdag 23 juni

Oud-afdelingsvoorzitter en oud-hoofdbestuur lid Mark Thiessen verzorgde een lezing over zijn onderzoek naar Iran. Hoe is de Islamitische Republiek ontstaan en waarom is die ontstaan? Daarnaast ging Mark in op de actualiteit: er waren rellen in Iran vanwege de uitslag van de presidentsverkiezingen.

Maandelijkse borrel, dinsdag 8 september

Na de vakantie is het fijn om weer eens met je liberale vrienden te genieten van een vakkundig getapt biertje bij Wilfreds ‘gezelligste huiskamer van Utrecht.’ Gezellig bijpratend en keuvelend brachten een behoorlijk aantal jonge liberalen de avond door.

Cuba Avond, woensdag 16 september

Het land staat tegenwoordig bekend als vakantieland, maar Cuba is nog steeds een socialistische ideaalstaat. Samen met het Internationaal Secretariaat keken we een film over dissidenten in Cuba en hoe het leven van Cubanen er echt aan toegaat. Achteraf gingen we in debat over de economische sancties die het land nog altijd dwars zitten. De avond werd verzorgd door Jamal Zyat.

Notitie Ontwikkelingssamenwerking, dinsdag 22 september

Omdat de huidige mening van de JOVD over ontwikkelingshulp te wensen over laat, organiseerde politiek commissaris defensie en ontwikkelingssamenwerking een notitie bijeenkomst over ontwikkelingshulp. Hier bespraken we zijn ideeën over ontwikkelingshulp zoals die tijdens komend congres vastgesteld kunnen worden. Aardig om ook eens vooraf input te kunnen geven!

Maandelijks borrel, dinsdag 6 oktober

En zoals iedere maand was er op 6 oktober weer een borrel in onze vaste kroeg De Stadsgenoot. Wilfred voorzag ons van een forse lading perfect getapte pilsjes, een enkele sinas en af en toe een whisky.

Han ten Broeke, dinsdag 13 oktober

Tweede Kamerlid en oud-JOVD'er Han ten Broeke was bij ons te gast in ons vaste zaaltje in de Florin om te spreken over Europa en de huidige ontwikkelingen binnen de EU. Zo sprak hij onder andere over het afgestemde referendum enige jaren geleden, het nieuwe grondwettelijk verdrag, de situatie rond het aanstaand lidmaatschap van Turkije en de huidige gang van zaken in de Kamer.

Politieke Commissie, vrijdag 23 oktober

Sinds enige tijd was er weer een avond politiek met de politieke commissie. Deze avond stond open voor alle leden en werd georganiseerd in de Florin. Gesproken werd er over plaatselijke en regionale politiek en er werd gebrainstormd over persberichten, campagnes en acties.

Excursie Tweede Kamer, donderdag 29 oktober

Op deze donderdag reisde een aantal leden van de afdeling naar de residentie af om een bezoek te brengen aan de Tweede Kamer. In de gebouwen van de Kamer wachtte hen een rondleiding, een bezoek aan de VVD-fractie en een gesprek met Kamerlid Meeuwis, de in september geïnstalleerde vervanger van Hans van Baalen, die immers naar Brussel vertrok.

Jarige leden

Redactie en bestuur feliciteren de volgende leden van harte met hun verjaarsdag:

September

- 2 - Coen Loef (1987)
- 6 - Mark Thiessen (1982)
- 7 - Sean Bössenecker (1987)
- 7 - Léon de Lange (1981)
- 12 - Marleen Heesen (1983)
- 14 - Laurents Visser (1989)
- 14 - Marlou Benders (1988)
- 14 - Maaïke-Louise van Kester (1986)
- 16 - Huibert-Jan van Roest (1982)
- 17 - Myrthe van der Werf (1985)
- 18 - Tumo Dolderman (1989)
- 20 - Michelle van der Burg (1980)
- 21 - Tim Lorijn (1984)
- 22 - Luuk Wijnhold (1988)
- 22 - Justin de Ridder (1987)
- 23 - Daniël Haamke (1989)
- 27 - Robbert van der Valk (1989)

Oktober

- 2 - Sabina de Lange (1986)
- 4 - Fadior Hemmen (1982)
- 4 - Ronald Wiersema (1975)
- 11 - Eveline Gadella (1978)
- 15 - Daan Hermsen (1988)
- 15 - Maarten van de Wetering (1986)
- 15 - Richard Stekelenburg (1980)
- 15 - Wilfred Pinkster (1979)
- 17 - Jeroen Aalderink (1978)
- 18 - Eduard van Valkenburg (1984)
- 18 - Fedor van Herpen (1982)
- 20 - Jesse van Schouwenburg (1983)
- 21 - Pieter Sallaerts (1980)
- 25 - Annelien Zur Lage (1987)
- 27 - Hein Vroege (1987)
- 30 - Mathijs Beaujean (1979)

November

- 1 - Floor Adan (1991)
- 2 - Marc Oostenbroek (1979)
- 4 - Geert Wegman (1979)
- 6 - Maurits Hoijting (1983)
- 11 - Erik van Norden (1980)
- 19 - Valerie Boersma (1986)
- 22 - Peter-Paul Greup (1984)
- 23 - Paul Christiaan Kuyer (1992)
- 23 - Frederique Boerhof (1982)
- 25 - Christine Strating (1988)
- 25 - Fleur Stoffels (1984)
- 25 - Philip Ruijs (1980)
- 28 - Romana Burchartz (1986)
- 29 - Janneke Aelen (1985)
- 29 - Stéphanie Tromp (1984)
- 30 - Floris Mollema (1983)

De judeo-christelijke samenleving II

Peter Jongma

Persoonlijk vindt ik de geruime aandacht die aan de “judeo-christelijke samenleving” geschonken wordt buitengewoon interessant. Maar wat is de judeo-christelijke samenleving nu eigenlijk? Is het christendom ten slotte niet voortgekomen uit het jodendom? Bevat een christelijke samenleving daarom niet per definitie overeenkomsten met een joodse samenleving? Bovendien: wat is überhaupt de waarde van het kwalificeren van een samenleving als zijnde judeo-christelijk als men niet naar de onderliggende karakteristieken van deze samenleving kijkt? Belangrijker nog: wanneer verwordt een levensfilosofie of geloof tot een karakteraanwijzing voor een samenleving – en daarmee feitelijk tot een instituut, een machtspolitiek instrument, of zelfs tot een ideologie?

Men spreekt over ontkerkelijking. Over een terugloop in het aantal gelovigen. Niets is echter minder waar. Het karakteristieke van de gelovige blijft bestaan; alleen het metafysische sausje wordt eraf gehaald. De neiging van het individu en van de grijze massa om zichzelf te bewijzen in relatie tot anderen blijft bestaan. Ik spreek hier over de drang van individuen en groepen naar zelfbevestiging door op te komen voor “zwakkeren”. De drang om deze “zwakkeren” te “helpen”, teneinde het affect van de Machtigste te en een gevoel van eigenwaarde – van voldoening – te verkrijgen. De verandering in de samenleving is met name gelegen in de persoon van de Machtigste, en diens specifieke voorkeuren. De grijze massa blijft gelijksoortig handelen qua middelen om deze doelen na te streven. De massa blijft streven naar bevestiging van zijn waarde in de ogen van de Machtigste. Voorheen was ongedoopte zonde een zonde jegens God. Een zonde waarvoor een zondaar in het vagevuur belande. Benedictus XVI heeft het vagevuur echter “afgeschaft”, en daarmee de facto ook ongedoopte zonde als zonde. Daarvoor zijn de zonden jegens het milieu in de plaats gekomen. De “Plaatsbekleder van Jezus Christus”, de “Opvolger van Petrus” lijkt in deze het metafysische voor het aardse te vervangen. God voor Gaea. Voorts kraait den haan drie malen.

Nietzsche’s kritiek op het christendom ligt grotendeels op het gebruik als politiek instrument: Op wat hij het evangelie van Paulus noemt. Deze kritiek treft doel, nu de Ponifex Maximus de focus van zijn machtsuitoefening uitbouwt naar de nieuwe religie. De klimaatkerk. Iets dat geen ander doel lijkt te hebben dan het bestendigen en uitbreiden van de macht van de kerk. “wille zur macht”. Aardse macht. Nietzsche omschrijft het christendom als de evolutionaire vorm van die instincten die zichzelf koste wat het kost in stand willen houden. Ook ten koste van het leven zelf. Instincten die zijn geïnstitutionaliseerd in een normatief denkkader, waarbij de vertegenwoordiger van de Machtigste de enige is die nog vreugde kan brengen. De priester die de zonde kan vergeven en daarmee de zondaar verlost van diens kwelling. Diens ziel na zijn aardse leven veilig stelt. De grijze massa vreest echter niet meer voor diens ziel en de priester verliest zijn

macht. Er ontstaat een machtsvacuüm. De machtswil blijft echter bestaan. Evenals de behoefte aan de bescherming die een normatief en geïnstitutionaliseerd denkkader biedt. De behoefte aan een nieuwe slavenmoraliteit. Voorwaar voorwaar ik zeg u, wat ontspruit momenteel vanuit Gaea?

Waar de priester de ziel kon redden voor de Almachtige, blijft de socialist bescheiden. De Socialist red niet de ziel, maar de zaligheid. Niet van het individu, maar van de groep. Van de “onderklasse”, van de “verworpenen der aarde”. Waar de priester in dienst staat van God, dient de socialist de Staat. Marx en consorten voelden haarfijn aan dat “verheffing van de onderklasse” als rationale kon dienen voor usurpatoren om een nieuw instituut op te bouwen: De Staat als Machtigste. In het Nederland van vandaag de dag bestaat er echter geen onderklasse meer zoals voorheen. Het bestaan van de socialist is dan ook niet langer gerechtvaardigd. Kapitalisme en industrialisering hebben de onderklasse verrijkt. Daarmee heeft de socialist zijn grip op hen verloren. Gelijk de priester op de gelovige. Er zijn echter nog meer zwakkeren dan de ziel en de onderklasse. Het milieu en de dieren. Als de Almachtige, de onsterfelijke ziel en de bulk van de mensheid bescherming behoeven, waarom de aarde dan niet? Of het leven zelf? Of beter nog: de bouwstenen van het leven en van de natuur. Laat deze Appel toch hangen, o Eva, opdat gij niet uit het paradijs verstoten wordt. “Kernenergie mag nooit tot de keuzemogelijkheden behoren, spreekt ten slotte de fysicus.” Hetzelfde geldt voor biotechnologie. Wat anders kan de priester, de socialist, de milieu- of dierenrechtenactivist namelijk nog beschermen? Hoe kan hij anders nog zijn machtswil vervullen? En wie faciliteert hem hier nog in? In wie evolueert de grijze massa nog verder? Wat wordt de nieuwe ziel van de Judeo – Christelijke samenleving als het milieu gered is? Wie worden de nieuwe priesters? En hoe absoluut wordt deze leer? Ik hoop dat de macht van de klimaatkerk niet zo absoluut wordt als de katholieke kerk in het verleden geweest is. Dat de leer minder strikt is. Dat de gevolgen voor het individu niet zo verstrekkend zijn. Anderzijds is Stalin onlangs uitgeroepen tot “Grootste Rus” ...

John Stuart Mill en de Kredietcrisis

Coen Loef

Het is dit jaar precies honderdvijftig jaar geleden dat een van de meest invloedrijke politiek-filosofische werken voor het eerst uitgegeven werd. We hebben het dan natuurlijk over *On Liberty* (in het Nederlands vertaald als *Over vrijheid*), geschreven door de Britse liberaal denker John Stuart Mill. Zijn in dit boek geformuleerde 'schadebeginsel' is en blijft één van de steunpilaren van het liberalisme. Ik vraag me echter af of er wel reden is voor een jubileumfeestje. Als we om ons heen kijken, zien we enkel maar inbreuken op de individuele vrijheid: rookverbod, paddoverbod, (een mogelijk) softdrugsverbod en elektronische kinddossiers. Ook het verregerende overheidsingrijpen tijdens de kredietcrisis deed menig rechtgeaard liberaal huiveren. Hoe zou Mill hierover gedacht hebben?

Om hier een goed antwoord op te kunnen geven, is het belangrijk om eerst eens te kijken hoe de kredietcrisis precies is ontstaan. In 2007 komt een grote hypotheekcrisis aan het licht in de VS. Hypotheekbanken verstrekken zogenaamde 'subprime' hypotheeklen aan mensen die eigenlijk niet kredietwaardig zijn en verkopen deze door in ondoorzichtige obligatiepakketten. Met deze hypotheeklen ontstaan aflossingsproblemen en worden daardoor steeds minder waard, waardoor ook de obligatiepakketten – haast ongemerkt – sterk in waarde afnemen. Wanneer dit duidelijk wordt, komen vele banken door deze afwaarderingen in de problemen. De eerste grote nationalisaties van banken vinden plaats begin 2008, onder meer de bank Northern Rock in het Verenigd Koninkrijk. Even later redt de Amerikaanse overheid hypotheekbanken Freddie Mac en Fannie Mae. In september slaat de vlam in de pan: grote banken wankelen, beurskoersen storten wereldwijd in en in de VS wordt een reddingsplan gepresenteerd ter waarde van 700 miljard dollar. In oktober worden de gevolgen van de kredietcrisis ook zichtbaar in de Nederlandse financiële sector: minister Bos bekookstooft de nationalisatie van Fortis, talloze spaarders dreigen gedupeerd te raken door een IJslandse spaarbank en ook in Nederland wordt een steunfonds opgezet. Is dit overheidsingrijpen te rechtvaardigen en zo ja, hoe?

Mill staat natuurlijk voornamelijk bekend om het verdedigen van de individuele vrijheid. Deze vrijheid wordt in principe niet aangetast door het voornoemde overheidsingrijpen naar aanleiding van de kredietcrisis. Mill noemt echter in *On Liberty* ook bezwaren tegen regeringsmaatregelen die geen inbreuk maken op de individuele vrijheid.

Hij formuleert de volgende drie bezwaren:

1. iets zal waarschijnlijk beter door particulieren dan door de regering gedaan worden;
2. ook al doen particulieren iets niet zo goed als de regering, is het toch wenselijk dat zij dat doen als middel tot hun eigen geestelijke vorming en om hen met de onderwerpen die zij behandelen vertrouwd te maken;
3. het grote gevaar dat de regering meer macht krijgt dan nodig is.

Ingaand op het eerste bezwaar is het de vraag of het, gezien de huidige financiële situatie en het ontstaan daarvan, houdbaar is dat particulieren beter geschikt zijn om de crisis in goede banen te leiden dan de overheid. De crisis lijkt immers voornamelijk te zijn ontstaan door onzorgvuldig handelen door banken, maar ook door tekortschietend toezicht van overheidswege. Om de crisis nu door dezelfde, door feitelijk handelen incompetent gebleken, particulieren op te laten lossen, lijkt vragen om moeilijkheden. De belangen die met het oplossen van de crisis gemoeid zijn, zijn zo groot dat het tweede bezwaar, over geestelijke vorming, ondergeschikt lijkt. Het derde bezwaar daarentegen is van grote betekenis. Met de overname van banken door de overheid neemt zij ook de macht van de banken over. De overgenomen banken, en daarmee de burgers, worden afhankelijk van de grillen van de overheid. Zoals Mill zegt, 'elke functie die aan de werkzaamheden van de regering wordt toegevoegd, maakt dat de invloed daarvan op de algemene verwachtingen en angsten groter wordt, en verandert het actieve en ambitieuze deel van het publiek langzamerhand in nalopers van de regering (...).'

Met het ingrijpen van de overheid naar aanleiding van de kredietcrisis is dus een spanningsveld ontstaan tussen enerzijds de (vermeende) expertise van de overheid om de crisis op te lossen en anderzijds de onwenselijkheid van de vergroting van de macht van de overheid. Mits de banken zo snel als redelijkerwijs mogelijk is weer als private bedrijven onderdeel uit gaan maken van de markt, is deze spanning mijns inziens, for the time being, te rechtvaardigen.

Publiek en Privaat

Ralf S Willems

Het fundamentele verschil tussen de moderne, liberale rechtstaat en het Ancien Régime ligt in de strikte scheiding tussen publiek en privaat. Waren wat wij nu publieke ambten noemen in de tijd van het feodalisme nog in privaat bezit en kon men ze kopen en verhandelen, ten tijde van de Franse revolutie kwam men tot het inzicht dat publiek en privaat moesten worden gescheiden. Het doorverkopen van publieke ambten werd gezien als corruptie en onmogelijk gemaakt. Let wel, in het feodale systeem was er helemaal geen sprake van corruptie, dit verhandelen van publieke ambten was aan de orde van de dag en het was dan ook de gewoonste zaak van de wereld.

Door de invoering van deze scheiding tussen publiek en privaat ontstond er een privaat domein, waarin ieder individu verzekerd was van een grote mate van persoonlijke vrijheid en het nastreven van zijn eigen geluk, en een publiek domein, dat waakte over de scheiding tussen de beide domeinen en het algemeen belang. Interessant genoeg kende men in de klassieke oudheid dit onderscheid ook al. Dit wordt duidelijk uit de woorden *οικος* en *πολις* even mij weer de mogelijkheid om even mijn voorliefde voor de edele etymologie aan de dag te leggen. De *οικος* of huishouding, het woord waar ons woord economie van is afgeleid, is het privaat domein. De *πολις*, de klassiek-griekse stadstaat, is het publieke domein, als de atheense agora, waar door de volwassen, vrije burgers werd gesproken en besloten over het algemeen belang. In het publieke domein hebben burgers rechten, zijn ze voor de wet gelijk en vrij, waar dit voor het private domein zeker niet geldt. In het private domein heerst de autoriteit van de pater familias, van ouders over kinderen, willekeur en de macht van geld en invloed. Waar het privaat domein ruimte schept aan het individu om in alle vrijheid en daarbij horende verantwoordelijkheid zijn eigen geluk na te streven, zorgt het publieke domein ervoor dat de fundamentele rechten van het individu worden beschermd en het algemeen belang wordt gewaarborgd. In het publieke domein is hij burger, in het private individu en consument.

In deze scheiding tussen publiek en privaat vind ook bijvoorbeeld ook de vrijheid van meningsuiting zijn oorsprong. Private verontwaardiging mag nooit leiden tot publieke, strafrechtelijke veroordeling. Hoe oprecht gekwetst iemand zich ook mag voelen en hoe zeer hij zich ook kan opwinden over de opvattingen van anderen en ook al is een ieder het met hem eens dat die opvattingen verwerpelijk zijn, dan nog mag dat nooit en te nimmer aanleiding zijn deze scheiding tussen privaat en publiek overschreden worden. Hoe zwaar het ook mag vallen, knarsetandend zal deze persoon hierin moeten berusten. Een ieder met enig historisch besef weet dat wanneer dit gebod alom overtreden wordt, het gevaar bestaat dat we terugkeren in het Europa van de zestiende en zeventiende eeuw, het Europa van de godsdienstoorlogen. Het besef van die onoverschrijdbare grens tussen private

verontwaardiging en publieke veroordeling heeft het mogelijk gemaakt om ordelijk samen te leven in een complexe samenleving waarin opvattingen, ideeën en meningen uiteen lopen; door het waarborgen van publieke vrijheden als de vrijheid van meningsuiting, van vereniging en godsdienst.

Bedreigingen van dit systeem zien we heden ten dage door het huidige kabinetsbeleid: minister Rouvoet wil achter de voordeur ingrijpen in de private levenssfeer van gezinnen – totalitair! – en minister Bos kondigde enige tijd geleden aan dat hij over een wettelijke bevoegdheid zou willen beschikken om private bedrijven gedwongen te nationaliseren¹.

Liberalen zouden pal moeten staan voor de scheiding, moeten strijden niet alleen tegen inmenging van de staat in de privésfeer, maar ook andersom. Juist liberalen zouden dit moeten doen, daar socialisten juist de rol van de staat te groot willen maken, publiek het privaat wil laten overschaduwen door (economische) vrijheden van de burgers af te nemen en te herverdelen. Christendemocraten daarentegen, vinden in het braakliggend terrein op de grens nu juist hun heil, zij zijn de voorvechters van corporatistische structuren en organisaties, die doen denken aan het verfoeilijke feodalisme van weleer.

Het genoemde onderscheid was reeds voor Thorbecke, de grondlegger van het Nederlands staatsbestel, van fundamenteel belang, een leidend principe. Ons staatsbestel, het huis van Thorbecke, is er dan ook op gebouwd. Toch lijkt de scheiding zeker het laatste decennium te vervagen. Keren we terug naar de dagen van het feodalisme?

Boosdoener hierin is de leer dat de markt zaligmakend is, dat de markt het ideale model is voor alles, ook voor de overheid. Dit houdt dus in dat het publieke domein, de staat gemodelleerd dient te worden naar het model van de markt, van de private sector. Dit is schadelijk, want publieke en private belangen zijn niet zelden tegengesteld. Daarnaast is de ‘munteenheid’ fundamenteel anders: de staat wordt geacht het publieke belang te dienen en heeft dus geen winstoogmerk, de markt draait om geld. Het ligt dus nogal voor de hand

dat de normen en waarden, de mentaliteit, van markt en staat fundamenteel van elkaar verschillen. Voor overheidstaken bestaat er ook geen concurrentie. Marktwerking binnen de overheid is dan ook altijd gedoemd te mislukken.

De afgelopen decennia zijn tal van voorheen publieke ondernemingen verzelfstandigd: ze werden afgestoten door de staat om als zelfstandig bestuurslichaam (ZBO) verder door het leven te gaan. Deze verzelfstandiging (geen privatiseren, immers nog steeds in publiek bezit) is schadelijk omdat de controle over de uitbestede overheidstaak hierdoor buiten het bereik van de overheid komt te liggen; de minister is voor eventueel falen of wanbestuur niet meer direct verantwoordelijk. De waarborg van publieke belangen is feitelijk verdwenen als publieke verantwoordelijkheden worden uitbesteed aan een organisatie die niet op democratische wijze worden gecontroleerd. Ministeriële luiheid dus.

Daarnaast zijn de nodige voormalige staatsbedrijven geprivatiseerd of verzelfstandigd, het bekendste voorbeeld van het laatste zijn de Nederlandse Spoorwegen. Er is hier veel kritiek op geweest: aan de ene kant vonden socialisten dat NS als staatsbedrijf behouden moest blijven, aan de andere kant vonden sommige liberalen dat NS een echt privaat bedrijf zou moeten worden, met private aandeelhouders. Voor beide standpunten valt iets te zeggen, de gekozen oplossing is vlees nog vis. Feitelijk functioneert het nu als zo'n uitbestede staatstaak waarover ik al sprak. De verantwoordelijkheid is onduidelijk geregeld. Het is onduidelijk

waar burger of consument aan kan kloppen als er iets

1 NRC-Handelsblad 3 maart 2009

Tweede keer TBS

Willem Bos

niet goed gaat, wanneer er op het spoor iets mis is, wijzen NS en Prorail beschuldigend naar elkaar, maar wie is er verantwoordelijk? Het oude staatsspoorbedrijf staat niet langer onder direct staatstoezicht, maar door het ontbreken van enige serieuze vorm van concurrentie en de afwezigheid van aandeelhouders is zij ook niet gehouden aan de tucht van de markt.

Dat wil niet zeggen dat de golf van privatiseringen sinds het begin van de jaren tachtig een volledig slechte ontwikkeling is. De privatisering van PTT (telecom) heeft bijzonder goed uitgepakt: de huidige telefoniemarkt is open, kent een grote mate van concurrentie en de prijzen en kwaliteit voor de consument zijn er in grote mate op vooruit gegaan. Daar moet wel bij worden gezegd dat het huidige KPN een volledig privaat bedrijf is en geen half-privaat gedrocht met de staat als enige aandeelhouder.

Hiermee wordt ook duidelijk dat deze principiële kwestie van het scheiden van publiek en privaat sterk gerelateerd is aan de zogenoemde “kerntaken”-discussie: wat zijn de taken van de overheid? Als liberaal ben ik er uiteraard voor om deze tot een minimum te beperken; de staat hoeft geen zaken te regelen die ik als individu zelf kan regelen of waar de markt prima voor kan zorgen. Voorwaarde voor dit laatste is een gezonde markt, waar keuzevrijheid bestaat en concurrentie heerst. In dat geval valt er voor privatisering best wel wat te zeggen. Maar èchte overheidstaken, zoals daar zijn het beschermen van haar burgers tegen elkaar en tegen dreiging van buitenaf, het garanderen van vrijheden voor burgers om te zeggen wat ze willen, om hun eigen leven vorm te geven zoals zij dat willen, die taken moeten ten alle tijde gewaarborgd zijn en horen thuis in het publieke domein. Het land is gebaat bij een sterke staat, een staat die haar verantwoordelijkheden neemt en dus niet haar tanden heeft verloren met het verzelfstandigen van belangrijke overheidsorganen. Het is ook een staat die zich beperkt tot haar kerntaken en zich geen zaken op de hals haalt die beter privaat geregeld kunnen worden. Kortom: geen socialistische staat. De scheiding tussen privaat en publiek, tussen οίκος en πολις, moet angstvallig worden bewaakt en de hoeveelheid ZBO's dient sterk aan banden te worden gelegd ten einde de uitwassen van oprukkend neoliberalisme en Christen-democratisch corporatisme te bestrijden.

Na het bezoek van oud-voorzitter Willems eind 2007 en een lezing over TBS in het voorjaar van 2007 door twee medewerkers van de Henri van der Hoeven In 2009 werd een project gestart waarin in een serie van groeps gesprekken enkele leden van de afdeling kennis konden maken met de leefwereld van TBS-patiënten. Willem Bos, geneeskundestudent en bestuurslid, was één van hen.

Tijdens de vorige bijeenkomst werd besloten het daaropvolgend bezoek een thema mee te geven, om de gesprekken enigszins gestructureerd te laten verlopen en zodat eenieder zich al wat zou kunnen voorbereiden. Als onderwerp werd gekozen: “in hoeverre is een ieder regisseur van zijn eigen leven”.

Binnen de groep van TBS'ers was niet iedereen deze mening toegedaan. Aan de ene kant gaf een deel aan dat wat jij later zal worden en zal doen erg afhangt van wat er van je wordt verwacht. Dit verwachtingspatroon wordt bepaald door je omgeving, het gezin waar je in opgroeit, je sociale contacten enzovoorts. Binnen dit patroon kun je uiteraard wel je ‘personal touch’ aanbrenge, maar in grote lijnen staan veel dingen vast. Twee van de vier TBS'ers vertelden uit gewelddadige families te komen, waar harde klappen niet werd geschuwd en er vaak een drankprobleem aanwezig was. Waar de een denkt dat dit geleid heeft tot normaal vinden van geweld en het tegelijk ook opkroppen van woede, wat ten dele een rol heeft gespeeld bij het misdrijf dat hij heeft begaan, vindt de ander dat hij ten tijde van het plegen van zijn delict de keuze had: hij had het ook niet kunnen doen. Met andere woorden: hij was toen zelf de regisseur van zijn leven, het was wel degelijk zijn eigen beslissing om te doen wat hij toen gedaan heeft.

Eén TBS-er vindt van zichzelf dat hij een prima jeugd heeft gehad en dat alles uitstekend ging met werk in de muzikwereld, familie en geld totdat hij voor de eerste keer werd veroordeeld voor een delict waar hij naar eigen zeggen op een hele onverwachtse manier ‘ingerold’ was. Hij heeft weliswaar altijd een hang gehad naar het opzoeken van spannende avonturen, maar ook hij heeft daarbij altijd de regie gehouden over keuzes die hij gemaakt heeft.

Iedereen is het wel met eens dat het verblijf in de TBS-kliniek een positieve uitwerking heeft wat betreft het bespreekbaar maken van frustraties, trauma's uit het verleden: diegene die aangaven dat zij voor hun opname vaak niet de regie over zichzelf hadden, voelden dat het nu beter ging. Niet iedereen is het overigens eens met de manier waarop er binnen de kliniek gewerkt werd, voor één TBS-er was het feit dat alles binnen groepsverband wordt gedaan (zowel wonen als gesprekken) een reden om zich wellicht te laten overplaatsen naar een ander centrum.

Ook al leverde deze avond geen definitief antwoord op onze themavraag, het was wederom een interessante bijeenkomst!

Is de overheid één of nul?

deel 1: het dure, digitale overheidskartel

Tim in 't Veld

Een niet aflatende stroom berichten over digitaal overheidsleed vult onze kranten. ICT-projecten mislukken, het ene systeem na het andere blijkt zo lek als een mandje en miljarden aan belastinggeld worden rücksichtslos een digitaal zwart gat in gegoooid. Moet de overheid terug naar pen, papier en kaartenbak, ziet men het te somber of moet het ICT-beleid om? Een serie over de ICT ziekten van het Nederlands bestuur. Dit maal: het dure digitale overheidskartel.

Aanbesteding

Als een Europese overheid een (ICT-) project voor meer dan anderhalve ton wil uitbesteden, dan moet een leverancier gekozen worden met een Europese aanbesteding. De overheid stelt precies vast wat een leverancier zal moeten leveren, en stelt eisen aan bedrijven die mee willen dingen. Alle Europese bedrijven die aan de eisen voldoen, kunnen meedingen naar de opdracht door een voorstel met kostenraming in te dienen, en het goedkoopste voorstel wordt uitgevoerd.

Heel mooi, toch? Minimale kosten voor de belastingbetaler, de gestelde eisen waarborgen kwaliteit en alle Europese bedrijven hebben dezelfde eerlijke kans op overheidsopdrachten. Helaas is het verhaal vaak wat minder mooi...

Overspecificatie

Bij het aanbesteden stelt de overheid heel gedetailleerd vast wat geleverd moet worden, en dat leidt lang niet altijd tot de goedkoopste en meest efficiënte oplossing. Vergelijk de situatie met de aanschaf van een auto. Consumenten bezoeken enkele garagebedrijven en zeggen "ik wil een auto die dit en dat kan." De garages laten zien wat ze kunnen leveren, en de klant kiest de auto die voor een zo laag mogelijke prijs het dichtst komt bij zijn wensauto. Wat die wensauto is wordt grotendeels bepaald door de gesprekken met verkopers waarin de klant leert wat er mogelijk is en wat de voor- en nadelen zijn van een bepaalde oplossing. Geen enkele auto is precies de wensauto, dus sluit de klant compromissen of laat hij eenvoudige aanpassingen aan een auto uitvoeren.

De overheid zou echter zonder met verkopers te praten of folders te lezen voor het bezoek aan de garage een zeer gedetailleerde bouwtekening van de wensauto maken en zeggen: "Ik wil deze auto en neem alleen een aanbod in overweging dat geen millimeter afwijkt."

Wat gaat een verkoper dan doen? Zou hij zeggen "deze standaardauto kan met wat aanpassingen precies wat u wilt," dan werd zijn voorstel afgewezen, want op de tekening stond nu eenmaal dat de koplamp een paar millimeter hoger moet zitten. Dus gaat hij zelf een auto bouwen volgens de bouwtekening. Dat betekent dat hij zelf alle onderdelen van de auto zal moeten ontwerpen en in elkaar moet zetten. Het duurt dus wel een paar jaartjes voordat de auto klaar is, voor deze unieke auto wordt veel meer betaald dan voor een standaardwagen en omdat hij minder goed getest is, wordt de kans erg groot dat hij met pech op de vluchtstrook eindigt.

Het is voor een leverancier wel lucratief om zo'n gamele zelfbouwauto te leveren: de klant is immers jarenlang gedwongen de auto door hem te laten onderhouden en verbeteren, want er is niemand anders die weet of kan leren hoe deze unieke wagen in elkaar steekt.

Vervang het woord auto door het woord ICT-systeem en je begrijpt hoe een groot deel van de ICT-problemen bij de overheid ontstaan. In een beetje aanbesteding van een ICT-project beslaat de projectspecificatie een pak ter dikte van enkele telefoonboeken, en een bedrijf dat niet exact aan die specificaties voldoet, wordt al op voorhand uitgesloten. Deze telefoonboeken worden, zonder noemenswaardig overleg met mogelijke leveranciers, volgeschreven door ambtenaren die vaak een beperkte kennis van ICT hebben. En omdat er geen enkele ruimte is voor overleg of het aanpassen van specificaties, worden kansen om goedkopere en betrouwbaardere systemen te ontwikkelen die hun taak uiteindelijk beter zouden vervullen gemist.

Bovendien is een aanbestedingsprocedure door al die eisen hypercomplex en peperduur en zelfs bij relatief kleine projecten wordt aan de maandenlange aanbestedingsprocedure al snel twee tot drie ton uitgegeven, en dan is er nog geen regel programmacode geschreven.

Het overheidskartel der ICT-giganten

Het meedingen naar een overheidsproject is door de aanbestedingsprocedure zo complex, en de eisen die aan een leverancier gesteld worden zijn zodanig, dat alleen de allergrootste ICT-bedrijven die veel voor de overheid werken, een realistische kans hebben om een aanbestedingsprocedure te winnen. Kleinere spelers kunnen vaak niet aan de eisen voldoen. Bovendien is er een leger juristen en experts met kennis van aanbestedingsprocedures nodig om op de juiste manier op alle gestelde specificaties in te gaan. Dat leger kan een kleinere speler zich simpelweg niet permitteren.

Welk bedrijf de aanbestedingsprocedure wint, hangt dus niet zo zeer af van de vraag wie het beste systeem voor de beste prijs kan leveren. In de meeste gevallen zouden iets minder grote ICT-dienstverleners de projecten uitstekend en goedkoper kunnen uitvoeren. De winnaar is echter de leverancier die goed is in het bieden op aanbestedingen en dat is niet per definitie hetzelfde als een goed systeem kunnen bouwen. Deze aanbestedingskoningen kunnen koninklijke prijzen rekenen, want ze hoeven toch niet bang te zijn dat er een kleinere concurrent tussen kan komen. Heeft dat niet

wat weg van een kartel?

En de ICT-giganten hoeven niet eens illegaal karteloverleg te voeren of schaduwboekhoudingen bij te houden. De strenge aanbestedingseisen houden het kartel vanzelf wel in stand. Om het nog lucratiever te maken dwingt de overheid het kartel minder betrouwbare en moeilijk onderhoudbare systemen te leveren, door overspecificatie en andere fouten die we in latere delen zullen behandelen. Heb je de overheidsopdracht dus binnen, ga dan uit van een royale inkomstenbron uit het onderhoud en neem ook maar aan dat het systeem binnen een paar jaar weer vervangen moet worden omdat het alweer uit elkaar valt.

In ieder geval is één ding duidelijk: de huidige aanbestedingsprocedure is goed voor de portemonnee van multinationals en advocaten, maar dodelijk voor het succes van digitale overheidsprojecten!

Medicijn 1: soepelere aanbesteding

De Nederlandse overheid wil altijd haantje de voorste zijn bij een strenge toepassing van Europese regelgeving en dat geldt zeker bij aanbestedingsregels. Zelfs zonder aanpassing van Europese regelgeving kan veel meer “precompetitief overleg” (overleg met leveranciers voorafgaand aan een aanbesteding) worden gevoerd om te zorgen dat de overheid beter weet wat er op de markt is en zij de eisen zodanig kan formuleren dat de leveranciers een economische en effectieve oplossing kunnen leveren.

De eisenlijst moet hoe dan ook veel eenvoudiger en flexibeler worden. Het idee achter strikte eisen zoals die nu worden gesteld is dat ze kwaliteit waarborgen en zorgen dat omstandigheden voor de biedende leveranciers gelijk zijn. Maar als deze kwaliteitseisen de aanbesteding zo duur en complex maken dat zij alleen nog toegankelijk is voor een “kartel” van gigantische ICT-dienstverleners dan is de specificatiedrang duidelijk doorgeslagen. Als ambtenaar is het natuurlijk aantrekkelijk om te geloven dat als je maar genoeg specificeert en eisen stelt, de kwaliteit vanzelf wel komt. Maar zo eenvoudig is het niet, het werkt eerder averechts. Dat blijkt wel uit de lijst van dure ICT-debacles.

Quota en het "old fags network"

Hans Weekdier (pseudoniem)

Met verbazing en afschuw wordt door sommigen kennis genomen van het quotum voor topvrouwen in het bedrijfsleven. De vraag is of dat niet een verkeerde reactie is. Je zou kunnen stellen dat het quotum niet ver genoeg gaat. Vrouwen genieten in Nederland zelfgenoegzaam van hun deeltijdarbeid, die prima te combineren valt met hun gezinsleven en andere sociale en recreatieve bezigheden. Wat een gemakzucht, dat kan natuurlijk niet! Vrouwen moeten hun rechtmatige plaats opeisen, aan het roer van topondernemingen.

Old boys network

Het doel natuurlijk van deze maatregel is het doorbreken van het beruchte "Old boys network." Een ondoordringbaar bastion van chauvinistische, borrelende, brallende mannen van een jaar of vijftig; corpsballen op leeftijd. Kennen elkaar nog van Kroeg of Tent, zaten toen als vrindjes aan de haard, in huis, commissie of senaat. Door dit bastion komen die arme vrouwen, die zo hard hun best doen om hun gezinnetje met drie kinderen te combineren met een deeltijdbaan, niet aan de bak in de top, daar waar het grote geld verdiend wordt. Deze reactionaire mannen houden vrouwen buiten de deur en helpen elkaar door de felbegeerde baantjes onderling te verdelen en de ambitieuze vrouwen achter het aanrecht te houden, welk een onrecht!

Dat wordt nu allemaal anders met het quotum voor topvrouwen. Straks worden vrouwen vanachter het aanrecht weggegrist, uit hun genoeglijke deeltijdbaan gevist, vanachter de koffietafel geplukt en de secretaressekantoren liggen er straks stil en verlaten bij. Want al deze ambitieuze vrouwen zijn nu nodig om aan de keiharde eisen van de overheid te voldoen. Geen deeltijdwerk meer voor de vrouwen: voor een topmanager is een werkweek van zestig uur niet ongewoon. Bijkomend voordeel is dat dit weer een impuls geeft aan de kinderopvang.

Het Old boys network zal worden doorbroken; geen keiharde, chauvinistische mannen meer aan de top, maar aaibare, vrouwvriendelijke mannen. In de bestuurskamers wordt vanaf dat moment geen whisky en cognac meer geschonken maar Bailey's; geen survivals en jacht-partijtjes als bedrijfsuitjes meer, maar cursussen bloemschikken, borduren en schilder-je eigen-bloempot. In deze eerlijke en vrouwvriendelijke wereld is iedereen dan ook vele malen beter af!

Vrouwen zijn ook ondervertegenwoordigd in de loodgietersbranche en de elektrotechniek en aan de andere

kant: vrouwen zijn ruim oververtegenwoordigd in de uitzendbranche en zo langzamerhand ook in het onderwijs en de zorg. Anders gezegd: mannen zijn ondervertegenwoordigd. Waarom zou de ene minderheid meer waard zijn dan de andere? Waarom bij een topvrouwenquotum stoppen?

Modewereld

Het grootste onrecht namelijk, bestaat niet zozeer in de modewereld. Een waar bolwerk dat sinds jaar en dag geregeerd wordt door massa's openlijke homoseksuelen, enkele vrouwen en excentriekelingen. Een rechtgeaarde, chauvinistische, macho, blanke man komt er hier door dit "Old fags network" op geen enkele manier aan de bak. Zowaar een grof schandaal!

Om deze reden zou ik willen pleiten voor een quotum op heteroseksuele mannen in de modebranche. Van alle fotografen, critici, ontwerpers en modellen moet binnen twee jaar dertig procent bestaan uit heteroseksuele, blanke mannen. Wanneer dit niet gebeurt, dient er een 'verbeterplan' te worden ingediend door de betrokken organisatie waarin staat hoe zij dit probleem zo spoedig mogelijk op gaat lossen. Zo niet, dan volgen er maatregelen.

Want een wereld zonder onderscheid, zonder kleur of verschillen, daar zijn we allemaal bij gebaat, niet waar?